

James Alexander Campbell Brown, Siyasal Propaganda, İstanbul: Ağaç Yayıncılık, 1992

Araştırma & Yayın Etiği

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiş, iThenticate yazılımı ile taranmış, araştırma yayın ve etiğine aykırılık edilmemiştir.

CC BY-NC 4.0

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial License altında lisanslanmıştır.

This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Nimet KOÇAK ÇOLAKOĞLU

nimet.yayla4107@gmail.com
0000-0002-5995-8091
Selçuk Üniversitesi

Research & Publication Ethics

This article was reviewed by at least two referees, a similarity report was obtained using iThenticate, and compliance with research/publication ethics was confirmed.

Copyright ©

Siyaset ve Toplum Araştırmaları Dergisi
Journal of Political and Social Studies

Atıf / Citation

Koçak Çolakoğlu, N. [İncelenen Kitap C]James Alexander Campbell Brown, *Siyasal Propaganda*, İstanbul: Ağaç Yayıncılık, 1992, by J.A.C. Brown]. *Siyaset ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 68-71 <https://doi.org/10.5281/zenodo.7688849>

Makale Bilgisi

Makale Türü / Article Type: Kitap Değerlendirmesi/Book Review

Geliş Tarihi: 31.12.2022

Kabul Tarihi: 27.02.2023

Yayın Tarihi: 28.02.2023

James Alexander Campbell Brown, Siyasal Propaganda, İstanbul: Ağaç Yayıncılık, 1992

Propaganda kavramı, başkalarının kanaatlerini değiştirmek olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım modernleşme sürecinde önemli değişiklikler geçirmiş; daha çok kitleleri etkilemek amacıyla ikna gücü yüksek olan hitap ediciler tarafından hedeflenen konularda kamuoyu oluşturmak için kullanılmıştır. Böylelikle propagandacı, aynı düşünceler etrafında etkilediği bireyleri bir araya toplayarak kamuoyu oluşturmak isteyen kişi olarak ifade edilmektedir.

Siyasal Propaganda adındaki eserin tercümesi ilk olarak Yusuf Yazar tarafından yapılmış ve Ağaç yayıncılık aracılığıyla 1992 yılında yayınlanmıştır. Son olarak da Behzat Tanç'ın çevirisiyle, Boğaziçi Yayınevi tarafından 2000 yılında *Beyin Yıkama ve İkna Metodları* adıyla yayımlanmıştır. Değerlendirmede, ilk tercüme eser esas alınmıştır.

Daha çok dini konular etrafında kitleleri ikna etmek için uğraşan kilise mensupları tarafından kullanılan propaganda teknikleri, dinin politik konularda algı alanı oluşturmasıyla 16. ve 17. yy Avrupalı devlet adamları tarafından siyasi bir kitlenin oluşturulması için odaklanılan konulardan bir tanesi olmuştur. Günümüzde ise devlet adamları dini doğrudan değil dolaylı yollarla kullanarak ikna yolu izlemektedir. Değerlendirmeye alınan bu eser, siyaseten iktidara gelmek isteyen kişilerin propaganda tekniklerini kullandığını ve kitlelerin propaganda içerikli söylemlerden etkilendiğini ifade etmektedir.

Yazar, kitapta siyasi propaganda konusunun değerlendirmesini iki başlık altında ele almıştır. Bunlar, birinci bölümde “Propaganda ve İletişim”, ikinci bölümde ise “Siyasal Propaganda”dır. En son kısımda da Bibliyografya ile yararlanılan kaynaklar belirtilmiştir. Kitap, konu olarak güncel eserlere kaynaklık etmesi, propagandanın kurumlardaki işlevini farklı tanımlamalar ve örneklendirmelere aracılığıyla anlam karışıklığını ortadan kaldırması bakımından önemlidir. Eserin 1992 yılında iki bölümü ve 2000 yılında ise tamamın tercüme edilmesi neticesinde güncelliğini yitirmiş olduğu düşünülmektedir. Ancak geçmiş yıllarda yayınlanmış bu eserin değerlendirilmeye alınmasının temel sebebi, bu kitapta propaganda konusunun tarafsız olarak ele alınması ve Türkçe literatürde bu tür kaynaklara nadir rastlanılmasıdır. Dolayısıyla bu kitap, klasikleşmiş bir eser olarak gündemdeki propaganda konulu çalışmalara kaynaklık etmekte ve önemini korumaktadır. Kitap, genel bir ifadeyle akademik alanda çalışan kitlelere hitap etmektedir.

Eser, hangi durumlarda propaganda yapılmalıdır ya da yapılmamalıdır soruları etrafında şekillenmiştir. Tarihte savaş sürecinde yapılan propaganda örnekleri ile konu ele alınmış; böylece eserde hem teorik hem de pratik bilgiler sunulmuştur.

Siyaset sosyolojisinin ürünlerinden biri olan propagandanın temelini, iletişim konusu oluşturmaktadır. İletişimin baş aktörü ise insanlar arası etkileşimi sağlayan konuşma olgusudur. Konuşma birçok fiziki tutumun önüne geçebilir ya da fiziki şiddeti tetikleyebilir (1992, 9). Fiziki tutumun zihinde uyandırmış olduğu bu iki algı üslubun kullanımı ile şekillenmektedir. Nitekim propagandanın kavramsal olarak içeriğini üslup oluşturmuştur. Farklı mekanlarda yapılan konuşmalarda etkili bir üslubun kitleleri olumlu yargılar doğrultusunda ikna edebilme ölçütü artmaktadır. Bunun tam tersi olarak hitap edenin, beyin yıkama yöntemi ile kitleleri aldatma yolunu da kullanabildiği üzerinde durulmaktadır. Propaganda kavramı ele alınırken bilinçli ve bilinçsiz yapılan olarak iki problemten bahsedilir. Bilinçsiz, farkında olmadan yapılan propaganda kitlelere geçici ve alternatif fikirler sunmak için yapılırken, bilinçli olarak yapılan propaganda yazılı kaynaklar esas alındığında tarihsel süreç içerisinde varlığını koruyacaktır. Buna örnek olarak, ders kitabı niteliğinde okutulan tarih kitaplarının yazarları kendi emperyalist taraflarının doğrultusunda hareket ederler (1992, 15). Eğitim konusu da propagandanın en gizli fikir aşılama silahlarından biri niteliğindedir. “Her ne kadar kısa vadeli propagandalar herhangi bir yaş grubuna yönlendirilse de tasarlanmış tam ve mükemmel bir fikir aşılama çocukları ve gençleri hedef almalıdır. Çünkü telkin ve ikna edilmeye en müsait olanlar onlardır” (1992, 31). Dolayısıyla bu eser, eğitim ve ikna bakımından, değerlendirilmeye alınması gereken nüvelere sahiptir. Böylelikle kitabın içinden örnekler verilerek, eğitimin sadece bilgi vererek aydınlatma çabası içinde değil aynı zamanda eğitimcinin konuşmalarının içeriği, ilgili kitleyi etkileme amacı da vardır. Bunu yaparken de eğitim ve öğretime dahil olan gruplar içerisinde yaş ortalamasının altında ki kesime dikkat çekilmiştir. Fakat yazara göre her ne kadar etkilenmeye açık olan kesim belli olsa da bazen iktidar sahipleri bu duruma çok sıcak bakmadığını ifade etmiştir.

Kitabın, üzerinde durduğu bir diğer konu ise propaganda kavramı ve hitap edenin yanlış bilinen bir yargı ile ifade ediliyor olmasıdır. Propagandacı yanlış gördüğü bir inanç ve tutum karşısında durarak ileri sürülen doktrinlerin yok edilmesi ve doğru olanın yayılması ile ilgilenilmelidir (1992, 14). Ancak günümüzde propaganda içeriği ve propagandacının rolü, ileri sürülen doktrinler etrafında şekillenmekle kalmayıp çıkarın ve faydanın gözetildiği ikna yöntemi olarak kullanılmaktadır. Siyaset, eğitim ve sağlık gibi birçok konuda belirli bir kitleye sahip olmak isteyen hatipler kamuoyu oluşumunu propaganda yoluyla sağlamaktadırlar. Brown, (1992) propagandayı ele alırken “taraf olunmuş bir görüşü, bu görüşü desteklemeyenler arasında yayma amacı yapılmadıkça propaganda değildir” ifadelerini kullanır (1992, 16). Bu doğrultuda propaganda yapan hatip, zaten fikirlerinin arkasında olan kitle ile ilgilenmemektedir. Bu tip propagandalar daha çok siyasetin menfi amaçlarına hizmet etmektedir. Dolayısıyla seçim zamanı parti mensuplarının lehlerine oluşturmak istedikleri seçmen sayısını artırmak için yapmış oldukları girişimler bu doğrultudadır.

Kitabın diğ er bir bölümü olan siyasal propaganda başlığında ise propagandanın gündelik hayatımızda sıklıkla yer edindiğı siyaset kurumuna değinilmiştir. Yazar politikayı, propagandanın en büyük rol aldığı alanlardan biri olarak görmektedir. Nitekim politika yapıcılar olarak adlandırılan siyasilerin de kendilerine has özellikleri vardır. İkna etme kabiliyeti ile hitap eden kişinin, söylemlerini kitlelere açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmesi gerekmektedir. Yazar eserinde propagandanın uygulanma sürecindeki teknikleri temellendirerek okuyucuya sunmaktadır.

Demokrasi ilkelerini g zet en siyasi liderlerin varlığı ve otoriter tutumları, kitlelerin bir arayışın içine girmesini mümkün kılmaktadır. Ancak Almanya’da Hitler’in Yahudiler üzerinde yaptırımları demokrasi ile bağıını koparan bir tutumdur. Yazar, Hitler’in amacının Almanları anti-Semitik yapmak değıl, Yahudilerin kendilerini Alman ulusu içinde bir azınlık gibi hissettikleri için günah keçisi ilan edildiğı bir ulus olarak görmek olduğunu savunmuştur. Almanya’nın Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanı olan Paul Joseph Goebbels, propagandayı psikolojik bir silah olarak kullanmış ve daima Hitler’e sadık kalmıştır. Bunu sağlarken de kullandığı etkili iletişim aracı, radyo olmuştur. Goebbels’in radyoda kitleleri etkilemek için yaptığı söylem ise “Sieg Heil!” (Yaşasın Zafer!) olmuştur. Yazar bu ifadeyi hipnotik ve ürkütücü bir tezahürat olarak kabul etmektedir. Söz konusu tezahüratın altında yatan gerçek bir zafer olmasa bile Alman devleti ve toplumunun yenilmez bir g c olduğu düşüncesini canlı tutulmak istenmiştir.

Yazar, tarihten siyasal propaganda örnekleri ile dikkate alındığında Almanya’da Adolf Hitler (1889-1945), İtalya’da Benito Mussolini (1883-1945), Rusya’da Josef Stalin (1878-1953)  nemli devlet adamları ve etkili propagandacılar olarak g rm ş t r. Özellikle Almanya’nın propaganda içerikli söylemlerini hitap eden Paul Joseph Goebbels, Alman halkı üzerinde Hitler’den daha etkili olmuştur. Kitapta da bu örneklerle değinilerek propaganda analizleri üzerinde durulmaktadır. Nitekim propaganda konusunun anlaşılması da bu örnekler üzerinden mümkündür.

Propaganda kavramı, psikolojik bir terim olmakla birlikte sosyolojik bir fenomen olarak da ele alınmaktadır. Kitapta propaganda teriminin iletişim temelli olduğu ve siyaset kurumuna hizmet ettiğı üzerinde durulmuştur. Bu kitap propaganda konusunu çalışacakların elinde bulundurması gereken temel akademik ve didaktik eserlerden biridir. Ele alınan farklı bakış açıları ve propaganda tanımlamalar sayesinde yol gösterici bir kaynak olmuştur. Nitekim her iki çeviride de farklılıkların olması muhtemeldir. Ancak eserin güncel olarak tekrar literatüre kazandırılması gerekmektedir. Sosyal bilimlerde propaganda konusunun güncellik kazanması ile bu tür eserlere ihtiyaç duyulmaktadır.